

ԱՄՓՈՓՈՒՄՆԵՐ

ԳՆՈՒՆԻ ԱՐՏԱԿ, ՀԿՈՒՐՅԱՆ ՀԱՅԿ, ՄԿՐՏԶՅԱՆ ԼԵՎՈՆ, ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ ԱՆԺԵԼԱ. Նորահայտ արձանագիր նյութ Օրբելյանների Ջալալյան ճյուղի տոհմաբանությունից (էջ 7–11)

Ամփոփում: Հոդվածում ներկայացված է Օրբելյանների XIII–XIV դարերի Ջալալյան ճյուղի տոհմաբանությունը, ըստ արձանագիր նյութի, որը հայտնաբերվել է «Աղքիլիսա» կամ «Սալիտակ եկեղեցի» վանքի պեղումների ժամանակ: Այդ ժամանակաշրջանում այդ ճյուղի ներկայացուցիչները հանդիսանում էին Արարատյան դաշտի այդ մասի տիրակալները, ինչպես նաև Սյունիքի, Վայոց ձորի, Արցախի և Նախիջևանի խոշոր տարածքների ժառանգական իշխանները: Հոդվածում առաջին անգամ հրատարակվում են այդ վանքի չհրատարակված արձանագրություններ:

Բանալի բառեր՝ *Օրբելյաններ, Ջալալ Օրբելյան, Ստեփանու-Տարսային, Սալիտակ վանք, Ս. Աստվածածին*

ՄԱՂԱՆՅԱՆ ԱՐՏԱԿ. Իտալիայի տիրակալները. Հասան-Ջալալյանների իշխանական տոհմը XVII–XIX դդ: (էջ 12–32)

Ամփոփում: Հոդվածում ներկայացված է Հասան-Ջալալյանների տոհմաբանությունը XVII–XIX դարերում: Այդ շրջանում տվյալ տոհմի ներկայացուցիչները հանդիսանում էին Իտալիայի մելիքները, ինչպես նաև Աղվանքի (Գանձասարի) ժառանգական կաթողիկոսները: Հոդվածի հավելվածում առաջին անգամ հրատարակվում է տոհմի ծագումնաբանության մասին նոր տվյալներ պարունակող Իտալիկ վարդապետ Դադյանի «Հասան-Ջալալյանների տոհմը» ձեռագիր աշխատանքից հատրնտիր հատվածներ:

Բանալի բառեր՝ *Հասան-Ջալալյաններ, Իտալեն, Արցախ, մելիքներ, Աղվանքի (Գանձասարի) կաթողիկոսներ*

ԱՐՄԵՆԻԱ ԶՈՆ, ՖԻՈՐԻՆԻ ՍՏԵՆԼԻ. Տոհմագրություն ոսկու մեջ. Կառլո Դարմանինի վաղ նախահայրերը (էջ 33–41)

Ամփոփում: Հոդվածը նվիրված է հայագիտությանը քիչ հայտնի դրվագների՝ միջնադարյան Մալթայում միջնադարի զործունեության հետ, որոնց ազգանվանարմատը կազմված է Հայաստան բառով: Ծնորհիվ ծագումնաբանական, անվանագիտական և տեղանվանագիտական տվյալների օգտագործման արվում է ենթադրություն, որ խոսքը գնում է երկու ոչ ազգակցական տոհմերի մասին. Դարմանինոն, որը ուներ տեղական ծագում և ապրում էր Չուրիկում և Դե Արմենիան՝ XV դարում Սիցիլիայից Մալթա տեղափոխված և կազմավորված էթնիկ ծագման սկզբունքով:

Բանալի բառեր՝ *Դարմանինո, Դե Արմենիա, Մալթա, Սիցիլիա, անվանագիտություն*

ՄԻՐԶՈՅԱՆ ՍՈՆՅԱ., ԱՔՐԱՀԱՄՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ. Նոր նյութեր Հովհաննես Թումանյանի տոհմաբանության մասին (էջ 42–67)

Ամփոփում: Հոդվածում հրապարակվում են հատվածներ Դսեղ գյուղի կաներալ նկարագրություններից, որոնք պարունակում են Հովհաննես Թումանյանի տոհմաբանության նոր տվյալներ: Հավելվածը պարունակում է Բանաստեղծի նախնիների

ժագումնաբանական աղյուսակները՝ արական (Թումանյաններ) և մայրական (Քոչարյաններ) գծերով:

Բանալի բառեր՝ *Թումանյաններ, Քոչարյաններ, Դսեղ, կամերալ նկարագրություններ, ժագումնաբանական աղբյուրներ*

ԼԻՍԵՅՉԻԿՈՎ ԳԵՆԻՍ. «Դար» զինանշանի Մաջարսկիների ընտանիքը (էջ 68–76)

Ամփոփում: Հոդվածում ներկայացված է Մաջարսկիների ընտանիքի տոհմաբանությունը՝ վարպետ-ջուլիսկիների և հայտնի Սյուցկյան գոտիների արտադրության գործարանի սեփականատերերի, որոնք Բելառուսի մշակութային խորհրդանիշներից են: Առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվում տեղական ազնվականների դասին ընտանիքի ընդգրկման գործընթացին: Տրվում են տեղեկություններ ընտանեկան կապերի և ընտանիքի հերալդիկայի մասին:

Բանալի բառեր՝ *Մաջարսկիե, Բելառուս, զինանշան «Դար», Սյուցկյան գոտիներ, ազնվականություն*

ԲԱԿԱԼՈՎ ՍԵՐԺԻՈՒ. Հայ-առումինական ժագումնաբանական հարցեր՝ Թարաքիողլու-Բաքալ և Բաքալ վանառական ընտանիքների օրինակով (էջ 77–92)

Ամփոփում: Հոդվածում Թարաքիողլու-Բաքալ և Բաքալառն տրական ընտանիքների օրինակով քննվում են էթնիկ պատկանելության որոշարկման դժվարություններ՝ կապված մոլդովական լեզվական միջավայրում հայ և արումին էթնոհիմների նման հնչողության հետ: Այս խնդրի հաղթահարումը հնարավոր է արխիվային փաստաթղթերի, բանավոր ավանդույթների, անվանագիտության, միգրացիոն ուղղությունների վերլուծության և XVIII-XIX դարերում այդ ընտանիքների անդամների դասակարգային կարգավիճակի փոխակերպման գործընթացների տվյալների ներգրավմամբ:

Բանալի բառեր՝ *Տարաքիողլու-Բակալ, Բակալ, Մոլդովա, արումիններ*

ԱՂՃԱՅԵԱՆ ՃՈՐՃ. Քարհաղի հայերը օսմանյան մարդահամարներում (էջ 93–122)

Ամփոփում: Հոդվածում ներկայացված է Սեբաստիայի շրջանի հայկական Քարխաղ (Թաշլուկ) գյուղի բնակիչների տոհմաբանությունը: Ուսումնասիրությունը հիմնված է 1830–1843 թվականներին գյուղի բնակչության օսմանյան մարդահամարների, ինչպես նաև XX դարում արձանագրված ընտանեկան պատմությունների նյութերի վերլուծության վրա: Քարհաղի օրինակը հետաքրքիր է նրանով, որ գյուղի բնակիչները ավելի քան 100 տարի ունեցել են բավականին կայուն ազգանուններ: Հոդվածի հավելվածում հրապարակվում են Քարխաղի 8 օսմանյան մարդահամարների թարգմանություններ:

Բանալի բառեր՝ *Քարխաղ, Սեբաստիա, Օսմանյան մարդահամարներ, ժագումնաբանական աղբյուրներ*

ՄԻՐՉՈՅԱՆ ՍՈՆՅԱ. Հայաստանի մոլոկանների ժագումնաբանության ուսումնասիրության հիմնախնդիրները (էջ 123–139)

Ամփոփում: Հոդվածում ներկայացված է մոլոկան համայնքի պատմական ուրվագիծը, որը կազմում էր ժամանակակից Հայաստանի Հանրապետության տարածքում XIX դարի ռուսական բնակչության հիմնական մասը: Դիտարկվել են մոլոկանների ժագումնաբանության ուսումնասիրության խնդիրները և նկարագրվել են Հայաստանի ազգային արխիվում մոլոկանների ժագումնաբանության վերաբերյալ աղբյուրների հիմնական տեսակները: Հոդվածի հավելվածում տեղեկություններ են տրվում XIX-XX դարերի Հայաստանում ռուսաբանակ բնակավայրերի մասին:

Բանալի բառեր՝ *մոլոկաններ, ռուսները Հայաստանում, ժագումնաբանական աղբյուրներ*

ԺԻԼ ՏԱՏՅԱՆԱ, ԼՐ ԳԻՒՅԱՏԵՐ ԼՈՐԱՆ. Ֆրանսիայի հայկական ծագումնաբանական աղբյուրները (էջ 140–159)

Ամփոփում: Հոդվածում ներկայացված է Ֆրանսիայում արխիվային գործի կազմակերպման ընդհանուր ակնարկ, թվարկվում են հայերի մասին զգալի քանակությամբ ծագումնաբանական տեղեկություններ պարունակող արխիվային կենտրոնները: Միաժամանակ, յուրաքանչյուր արխիվի համար նշվում են հայկական ծագումնաբանության աղբյուրների առավել արդիական տեսակները և դրանց մուտք գործելու առաջարկությունները: Ինչպես նաև տեղեկատվություն է տրամադրվում մասնավոր արխիվների (եկեղեցիներ, բարեգործական և ազգային կազմակերպություններ, կրթական հաստատություններ, առանձին ընկերություններ և ընտանիքներ և այլն), գրադարանների և ինտերնետ-ռեսուրսների մասին՝ օգտակար հայկական ծագումնաբանության հետազոտողների համար:

Բանալի բառեր՝ Հայերը Ֆրանսիայում, արխիվներ, ծագումնաբանական աղբյուրներ

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԱՆԱՀԻՏ. Արցախի Հանրապետության պետական արխիվը (էջ 160–166)

Ամփոփում: Հոդվածում տեղեկատվություն է տրվում Արցախի հանրապետության պետական արխիվի գործունեության և ներկա վիճակի մասին: Նկարագրված է արխիվի պատմությունը հիմնադրման պահից՝ 1930 թ. մինչ օրս: Առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվում ռազմական գործողությունների ժամանակ հանրապետության արխիվային ֆոնդի զգալի մասի ոչնչացմանը: Այսպիսով, 2020 թ. Ադրբեջանի կողմից սանձազերծված «44-օրյա պատերազմի» ընթացքում ոչնչացվել է 264 արխիվային ֆոնդ (ավելի քան 40000 պահպանվող միավոր): Ներկայումս արխիվի աշխատակիցների ջանքերով իրականացնում է փաստաթղթերի թվայնացման ծրագիր: Հոդվածի հավելվածում պարունակվում է 1920-1980-ական թթ. պահպանված գյուղական համայնքների գրանցամատյանների ցանկը, որոնք խորհրդային շրջանի ծագումնաբանական տեղեկատվության կարևոր աղբյուր են:

Բանալի բառեր՝ Արցախ, Արցախի հանրապետության պետական արխիվ, ծագումնաբանական աղբյուրներ, գյուղական համայնքների գրանցամատյաններ

ԽԱԹԱԼԱՍԱԶՅԱՆ ՀԱՎՈՊ. Դոնի հայկական գերեզմանատները. Չալթիր գյուղ (էջ 167–174)

Ամփոփում: Հոդվածում կատարվել է հայկական Չալթիր գյուղի հիշատակային համալիրի (բոլոր պատմական և գործող գերեզմանատների), ինչպես նաև մինչև XVIII վերջ վերոնշյալի հետ առնչվող գործընթացների, մինչև 1920 թ., նկարագրության փորձ: Հետազոտության մեթոդն իր մեջ ներառում էր գերեզմանատների տեսողական դիտարկում, աշխատանք հայկական և ռուսական արխիվների գիտական և տեղագրական գրականության ու փաստաթղթերի հետ, ինչպես նաև բնիկ չալթիրցիների հարցումներ:

Բանալի բառեր՝ Գերեզմանատուն, վիմագրություն, Չալթիր, Դոնի հայերը

ԿԱՐԱԹԵՀՅԱՆ ԱԲԵԼ. Աբխազիայի հայկական նեկրոպոլիսը. մաս Բ. Կարապտալ գյուղի գերեզմանատունը (էջ 175–180)

Ամփոփում: Հոդվածում ներկայացված է Աբխազիայի Գագրայի շրջանի Կարապտալ գյուղի գերեզմանատան նկարագրությունը: Գյուղի բնակիչները հանդիսանում են Օսմանյան կայսրության Տրապիզոնի վիլայեթից վերաբնակվածների ժառանգներ: Տեղեկատվություն է տրվում գյուղում կիրառվող հիշատակային բնույթ կրող գործողությունների մասին:

Բանալի բառեր՝ Կարապտալ, Խաշուխե, Աբխազիա, գերեզմանատներ, համշենցիներ, տրապիզոնցիներ

ԼՈՐԱՆՈՎ ԴՄԻՏՐԻ. Իշխան Չ.Պ. Մելիքովի զինանշանը Դոնակոյի վանքում (էջ 181–183)

Ամփոփում: Հոդվածը նվիրված է Դոնակոյ վանքի գերեզմանատանը գտնվող իշխան Չ.Պ. Մելիքովի տապանաքարի զինանշանի վերլուծությանը: Տրված է գերեզմանաքարի

պատկանելիությունը արձնագրության ամբողջական տեքստի ներկայացմամբ: Որոշարկվել է Սրետենակայա եկեղեցու սրահում նրա նախնական գտնվելու վայրը:

Բանալի բառեր՝ *Դոնսկոյի վանք, գերեզմանոց, Սրետենակայա եկեղեցի, հերալդիկա, իշխան Մելիքով*

ԱՔՐԱՀԱՄՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ Ելիզավետպոլի գավառի 1817 թվականի կամերալ նկարագրությունը (շրջանի հայ բնակիչները) (էջ 187–223)

Ամփոփում: Հրատարակվում են 1817 թվականին կազմված Ելիզավետպոլի շրջանի կամերալ նկարագրության նյութերը, որն ընդգրկում էր նախկին Գյանջայի խանության տարածքները: Տրվում են տեղեկություններ շրջանի 21 հայկական գյուղերի ավելի քան 3500 բնակիչների մասին: Ելիզավետպոլ (Գյանջա, Գանձակ) քաղաքի վերաբերյալ նմանատիպ նյութեր կտպագրվեն այմանախի հետագա հրատարակություններում:

Բանալի բառեր՝ *Ելիզավետպոլի շրջան, Հյուսիսային Արցախ, կամերալ նկարագրություններ, ծագումնաբանական աղբյուրներ*

ՄԻՐՉՈՅԱՆ ՍՈՆՅԱ Նյութեր Հյուսիսային Արցախի ծագումնաբանության մասին (Բանանց, Ոսկանապատ, Նուկգար) (էջ 224–239)

Ամփոփում: Հրատարակվում են 1831 թվականի Բանանց, Ոսկանապատ և Նուկգար գյուղերի կամերալ նկարագրությունները: Առաջին անգամ գիտական շրջանառության մեջ դրվող նյութերը զգալիորեն ավելացնում են մեր տեղեկությունները Հյուսիսային Արցախի հայության ծագումնաբանության մասին:

Բանալի բառեր՝ *Բանանց, Ոսկանապատ, Նուկգար, Հյուսիսային Արցախ, կամերալ նկարագրություններ, ծագումնաբանական աղբյուրներ*

ԱՎԱԳՅԱՆ ԳՈՀԱՐ Տումար հուշուլաթոց ժողովրդեան հայոց, որք են եկեղեցույ Շուշվա քաղաքի Ագուլեաց ի 1834 թիւ ասրիլի 3 (էջ 240–261)

Ամփոփում: Հրատարակվում է Շուշիի Ագուլեցոց Ս. Աստվածածին եկեղեցու ծխականների անվանացանկը՝ հիմնադրված ագուլեցի Թառույան եղբայրների կողմից 1822 թվականին (այստեղից՝ անվանումը): 03.04.1834-ին կազմված ցանկը ներառում է քաղաքաբնակների ավելի քան 300 ընտանիքներ, ինչը, կամերալ նկարագրության նյութերի և վիճակի տվյալների հետ մեկտեղ, այն դարձնում է քաղաքի հայ բնակչության ծագումնաբանության վերականգնման կարևոր աղբյուր:

Բանալի բառեր՝ *Շուշի, Արցախ, Ագուլեցոց եկեղեցի, ծխականների ցուցակ, ծագումնաբանական աղբյուրներ*

ԱՔՐԱՀԱՄՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ Նյութեր Ագուլիսի ծագումնաբանության համար: Մաս Բ: 1842 թ. Վերին և Ներքին Ագուլիսի կամերալ նկարագրությունները (էջ 262–280)

Ամփոփում: 1842 թվականի Վերին և Ներքին Ագուլիսի կամերալ նկարագրությունների հրատարակումն իրականացվել է գյուղի ծագումնաբանության աղբյուրների հրատարակման նախատեսվող ծրագրի շրջանակներում:

Բանալի բառեր՝ *Վերին Ագուլիս, Ներքին Ագուլիս, Գողթան, կամերալ նկարագրություն, ծագումնաբանական աղբյուրներ*

ԱՎԱԳՅԱՆ ԳՈՀԱՐ, ԱՔՐԱՀԱՄՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ «Ցուցակ տանց Ղարաբաղու եւ գաւառակացն Վարանդու, Դիզաղու եւ Իսաչինու» (1849 թ.) (էջ 281–350)

Ամփոփում: Հրատարակվում է Արցախի ծագումնաբանությանը նվիրված նախկինում անհայտ սկզբնաղբյուր՝ Դիզակի, Վարանդայի, Իսաչենի և Ջրաբերդի ընտանիքների ավագների ցուցակները՝ կազմված ՀԱԵ Արցախի թեմի հոգևորականների կողմից 1849 թվականին: Ծրջանառության մեջ են դրվում ավելի քան 4000 ընտանիքի

մասին տեղեկություն, որոնք ապրում էին 138 բնակավայրում և ներառում առավել քան 30000 մարդ: Հողվածի հավելվածում տրվում է բնակավայրերի ազատ ցուցակ, որոնց նկարագրություններն առկա են հրատարակվող փաստաթղթերում:

Բանալի բառեր՝ *Արցախ, ծխականների ցուցակ, ծագումնաբանական աղբյուրներ*

ԱՎԱԳՅԱՆ ԳՈՎՏԱՐ. Ջեռանշիրի գավառի Հաթերք գյուղի ծխականների ցուցակ. 1850 թ. (էջ 351–357)

Ամփոփում: Պատմական Արցախի Հաթերք գյուղի (Ելիգավետպոլի նահանգի Ջիվանշիրի գավառ, այժմ՝ Լեռնային Ղարաբաղի Մարտակերտի շրջան) հրատարակվող ծխականների ցուցակը վերցված է Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանի կաթողիկոսական դիվանի ֆոնդից:

Բանալի բառեր՝ *Հաթերք, Արցախ, ծխականների ցուցակ, ծագումնաբանական սկզբնաղբյուրներ*

ԱԲԲԱՎԱՄՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ. Ղարաբաղի գավառի քահանաները ըստ 1836–1837 թթ. տվյալների (էջ 361–380)

Ամփոփում: Տեղեկատվական նյութը պարունակում է տվյալներ Ղարաբաղի նահանգի ավելի քան 220 քահանաների ընտանիքների մասին՝ ըստ 1836–1837 թթ. կամերալ նկարագրությունների: Նկարագրությունը ներառում է Արցախի (Շուշի քաղաք, Իգիրմիդորթ, Թալիշ, Չեյաբլյուրթ, Դիգակ, Խաչեն, Վարանդա *մահալներ*) և Տալթևի (Չանգեգուրի *մահալ*) Հայ Առաքելական Եկեղեցու թեմերում ծառայած քահանաներին:

Բանալի բառեր՝ *Արցախ, Մյունիք, հոգեւորականություն, տոհմացուցակներ, տոհմաբանական աղբյուրներ*

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ, ԱԲԲԱՎԱՄՅԱՆ ՌԱՖԱՅԵԼ. «Տոհմածառ» մրցույթ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում (2014 թ.) (էջ 383–388)

Ամփոփում: Տրվում է 2013-2014 թթ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում անցկացված «Տոհմածառ» տոհմաբանական մրցույթի մասին տեղեկատվությունը: Հավելվածում գետեղված է մրցույթի մասնակիցներից մեկի՝ հանգուցյալ Հ. Հարությունյանի հաշվետվության տեքստը: Հեղինակն իր աշխատության մեջ նկարագրել է Բրումանց ազգի պատմությունը Բերդաձոր գյուղից:

Բանալի բառեր՝ *«Տոհմածառ» տոհմաբանության մրցույթ, Արցախ, Բրումանց, Բերդաձոր*